

מלחמת יום הכיפורים החלטות אסטרטגיות

סא"ל א'

"חיכוך" הוא המושג היחיד המבטא באופן כללי את המבריל בין מלחמה ממשית לבין מלחמה על הנייר. מכונת המלחמה, הצבא וכל הכרוך בו, פשוטה למעשה, ולכן נראה כאילו קל להפעילה: אך עלינו לחת דעתנו לכך, ששום חלק ממנה איננו מקשה אחת, שהכל מורכב מאנשים יחידים, שכל אחד מהם מצוי בחיכוך עם כל הסובב אותו...

חיכוך עצום זה, שאינו מרוכז בנקודות בודדות, כפי שהוא במכונות, מצוי לפיכך במגע עם המקריות בכל מקום, ולכן מתרחשות תקריות שאי אפשר לחשבן מראש.

קלאוזביץ

רצויה לישראל, ויש לסכלה. אם תפרוץ, תהווה מלכתחילה הישג מדיני לערבים, ולכן יש למנוע כל הישג צבאי, ולהנחיל לתוקפים מפלה צבאית בדרך של השמדת כוחות ותשתית צבאית, ובכך להקנות לישראל יתרונות למשך מספר שנים, הן ביחסי כוחות והן בקווי הפסקת אש חדשים.

מטרות המלחמה של המחנה הערבי בראשית שנות מצרים וסוריה היו מוגבלות בהיקפן הצבאי, אך כוללות בהישג המדיני אליו חתרו. בניגוד לישראל הניחו הערבים, שמלחמה רצויה ואף הכרחית כדי להפעיל תהליך מדיני. היעד האסטרטגי של מלחמה זו על-פי הנחיות סאדאת היה – לערער את תורת הביטחון של ישראל, על "מגמותיה התוקפניות", על-ידי ביצוע פעולה צבאית (בהתאם לאפשרויות הצבאיות) שתסב לישראל אבדות כבדות ותפגע במורל שלה. בדרך זו קיווה סאדאת לחולל שינוי מצב שיתרום לפתרון המשבר במזה"ת.¹

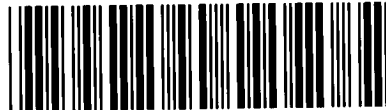
מטרות המלחמה ומתאר המלחמה

מלחמת יום הכיפורים, כמוה ככל מלחמה, נועדה לשרת מטרות מדיניות. ככלל, מבחינה התיאוריה הצבאית בין מטרות מלחמה הצופות אל מעבר לשרדה הקרב (להישג מדיני ולהסדר רצוי) ובין מטרות במלחמה, דהיינו יעדים צבאיים (כיבוש שטח, השמדת כוח וכיו"ב), אשר אינן אלא אמצעי להשגת מטרות המלחמה. אלה גם אלה נקבעים על-ידי הדרג המדיני, השוקל את האפשרויות הצבאיות ואת ה"מחיר".

בדין שמטרות המלחמה תיקבענה מראש, אולם ניתן לשנותן במהלך הקרבות, בהתאם להישגי הלחימה ותנאיה המשתנים. ואמנם, במהלך מלחמת יום הכיפורים דן קבינט המלחמה הישראלי (להלן הרכבו) במטרות המלחמה, במועדים שחייבו זאת.

מטרות המלחמה של ישראל גובשו על-ידי הרמטכ"ל, ואושרו על-ידי שר הביטחון בקיץ 1973. אלה הניחו, כי מלחמה אינה

החומר הרב אשר פורסם מאז מלחמת יום הכיפורים בספריו זיכרוני נות של מפקדים ומדינאים, חושף בפני חוקר המלחמה כמעט את כל הליכי קבלת ההחלטות בכל שלבי המלחמה. על-פי ממצאים אלה אנסה לאתר את ההחלטות המרכזיות, הישראליות והערביות, אשר גרמו לתפניות במלחמה ועיצבו את מהלכיה. בתוך כך אתמקד בעיקר במצבים בהם בלט גורם "החיכוך" במלחמה" ובאירועים אשר שימשו יסוד להחלטות העיקריות של הצדדים הלוחמים.

המטרות במלחמה (יעדיה הצבאיים) נגזרו ממטרות המלחמה המדינית. אלו של ישראל היו: סיכול מלחמה (על-ידי הרתעה), מניעת הישג קרקעי מהערבים, השגת עליונות אווירית (על-ידי סיכול פעולת הטילים), השמדת כוחות ערביים וכיבוש שטח. היעדים הצבאיים של הערבים היו: ביטול עצמת חיל האוויר הישראלי באמצעות מערך הטילים נ"מ, ביטול יכולת צה"ל לפעול ב"קווים פנימיים" (על-ידי מתקפה בו זמנית), כיבוש שטח מוגבל וגרימת אבדות ניכרות לצה"ל. כאמור, הייתה עצם הפתיחה באש הישג מדיני, וכל כולה של הלחימה לא באה אלא לשנות מצב מדיני.

צה"ל (וכדומה גם הערבים) בנה את מתאר המלחמה בדיונים אופרטיביים-ובמשחקי מלחמה, דוגמת תרגיל "איל ברזל" שחזה את הקרב בתעלה בקיץ 1972. צה"ל צפה מתקפה רב חזיתית, בה ישאו כוחות סדירים קטנים יחסית בנטל הבלימה והכלת התוק-פים, אך הוא סמך על התראה שתאפשר לו לגייס את כוחות המילואים שיגיעו בזמן מוגדר ויוטלו להתקפות נגד, לרבות העברת המלחמה לשטח האויב. על חיל האוויר הישראלי היה למנוע ניסיונות לסכל את גיוס המילואים והגעתם לחזיתות, להשתתף בקרב היבשה (לאחר פגיעה במערך הטילים) ולהשיג עליונות אווירית.

מצרים וסוריה ציפו לקרב אשר למן שלבי הראשונים ירוחק צה"ל לשתי זירות נפרדות, בלא יכולת הפעלה יעילה של חיל האוויר (נוכח מערך הנימי שלהן); קרב בו יתקפו צבאותיהן כוחות ישראליים סדירים דלים, אשר בגפם (לפני הגעת כוחות המילואים) לא יוכלו למנוע כיבוש מהיר של הגולן ומזרח סיני. על-פי תכנית זו צפויים היו אף כוחות המילואים של צה"ל להישחק, עם הגיעם לזירת הקרב, מול מערכים מוגנים נ"מ וני"ט. כל זאת, כאמור, במגמה להביא להישגים צבאיים מוגבלים שילחצו על המעצמות לעשות לשינוי המצב המדיני.

מקבלי ההחלטות

בכל מלחמותיה פעלה ישראל במיקום מרכזי ובקווים פנימיים מול קואליציה ערבית בקווים חיצוניים, כשהמדובר הן בהפעלת גייסות והן בתהליך קבלת החלטות. גם בעידן המודרני של קשר אלקטרוני אמין ומסוגל יחסית אין תחליף לתקשורת בין-אישית ובלתי אמצעית. בניגוד להיעדרה של תקשורת מעין זו בצד הערבי, התקיימה זו בצד הישראלי. בישראל התקבלו ההחלטות על-ידי קבינט מלחמה שכלל את ראש הממשלה (מאיר), שר החוץ (אלון), שר הביטחון (דיין), השר בלי תיק גלילי, הרמטכ"ל ומוצב הפיקוד העליון. שר הביטחון, הרמטכ"ל וסגנו ביקרו תכופות במפקדות הפיקודים, ולא מעט החלטות גובשו והתקבלו במהלך ביקורים אלה. קשר בלתי אמצעי זה אפשר גם לפזר "ערפילי מלחמה", אם כי אלה לא חסרו

במהלכה. כמרכן הכריע קבינט המלחמה בוויכוחים ובחילוקי דעות שהיו במטכ"ל, או בין הרמטכ"ל לשר הביטחון.

מצרים וסוריה קיימו ביניהן קשר בלתי אמצעי לפני המלחמה, באמצעות מפגשים בין המנהיגים האזרחיים ומפקדי הצבאות במסגרת מועצה משותפת עליונה, בה תואמו היעדים והתכנית, אך ככל הנראה לא פעלה מועצה זו או כל מפקדה מדינית-צבאית בין-ערבית במהלך המלחמה גופה. החלטות התקבלו על-ידי כל צד בנפרד, תוך החלפת שדרים באמצעי קשר אלקטרוניים. גם במלחמה זו, כקודמותיה, השפיעו אינטרסים מקומיים של כל שותף בקואליציה על החלטותיה, ולא דווקא אינטרס כלל-ערבי.

נקודות מפנה והחלטות אסטרטגיות ערביות

שלוש הן ההחלטות המרכזיות של הערבים (קרי: מצרים וסוריה) במלחמה: עצם ההחלטה על המתקפה ויעדיה הצבאיים, הקדמת שלב ב' המצרי ל-14 באוקטובר, וההחלטה לבקש הפסקת אש אור ל-20 באוקטובר. לבד מאלה היו החלטות ופעולות ברמת חשיבות "משנית": הכנסת העיראקים והירדנים לקרב, והפעלת נשק הנפט במקביל להחלטה המצרית-סורית על הפסקת אש.

ההחלטה לתקוף

ההחלטה על ביצוע המתקפה התקבלה ב-פגישות צמרת השלטון האזרחי-צבאי של מצרים וסוריה. מעטה הסודיות הכבד חיייב נקיטת אמצעי ביטחון, ונראה שבשלב זה לא שותפו יתר מדינות ערב בזימה ובתכנית. יעדיה הצבאיים של התכנית היו כלהלן: הסורים נועדו לכבוש את הגולן. לעומתם נועדו המצרים לכבוש בשלב ראשון את מזרח סיני עד לקו גבעות דרך החת"ם, להיערך, כשלב ביניים, ל"עצירה אופרטיבית", ולהגיע לאחר מכן, כשלב שני, למעברים ולקו רפידים-רומני.

מתקפת ה-14 באוקטובר

עד ל-8 באוקטובר היה לערבים יסוד להניח כי הביצוע בשדה הקרב זהה למתאר המלחמה שלהם: צה"ל ירוחק לשתי זירות נפרדות, חיל האוויר הישראלי לא יכל לפעול במלוא עצמתו, ולא פגע כהוא-זה במערכי הטילים. מעל לכל – כוחות ערביים נאחזו בדרום הגולן ובמרכזו וממזרח לתעלה.

אולם ביום זה ולמחרתו התחולל ראשיתו של המפנה: כוחות המילואים הישראליים הגיעו בזמן קצר מהצפוי לזירות המלחמה והוטלו לקרב, בגולן החלו הסורים נדחקים לאחור (עד שיבתו לשליטה ישראלית ב-10 באוקטובר), ואילו בסיני נמנעו הישראלים לאחר ה-9 באוקטובר מלהגרר לקרבות שחיקה בקו גבעות החת"ם.

ב-11 באוקטובר החל צה"ל לנוע לעבר דמשק, ובזירה הבין-לאומית גבר לחץ המעצמות ובעיקר זה של ברה"מ להפסיק את המלחמה.

מצב עניינים זה הביא ב-12 באוקטובר להכנסה חפוזה ובלתי מתוכננת של חלוצי הכוח העיראקי באגף כוחות פיקוד הצפון, ולהחלטה מצרית להקדים ולבצע את שלב ב' של תכניתם, בטרם הושלמו ההכנות המלאות לכך. על החלטה זו שילם צבא מצרים ב-14 באוקטובר מחיר כבד של אבדן כ-200 טנקים. ב-13 באוקטובר הזיזו אף הירדנים כוח משלוח לזירה הסורית, ובכך שיתפו עצמם במלחמה מבלי להסב נזק חמור למולדתם.

החלטת סאדאת על הפסקת האש

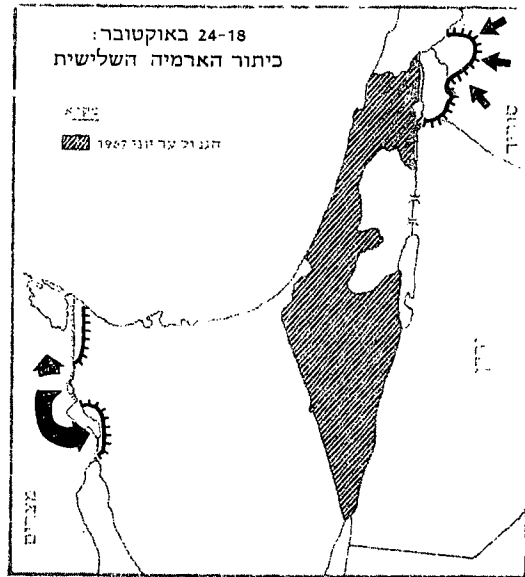
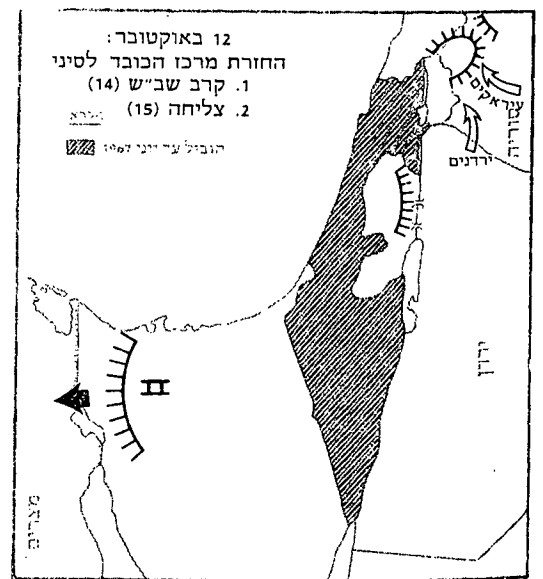
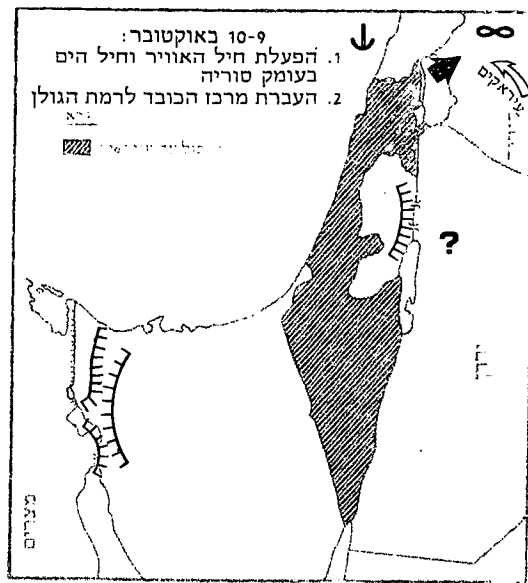
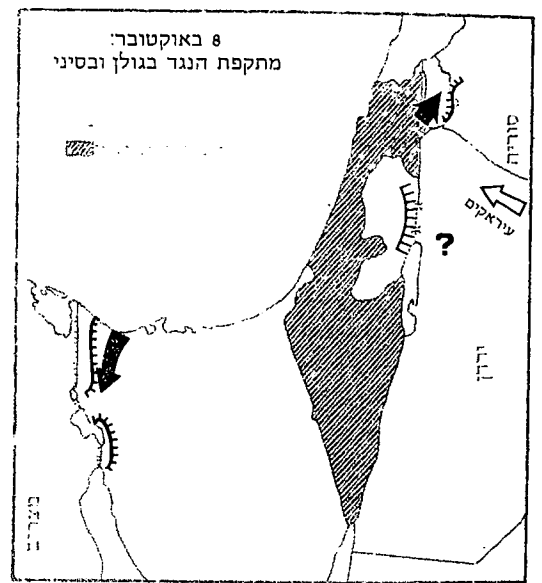
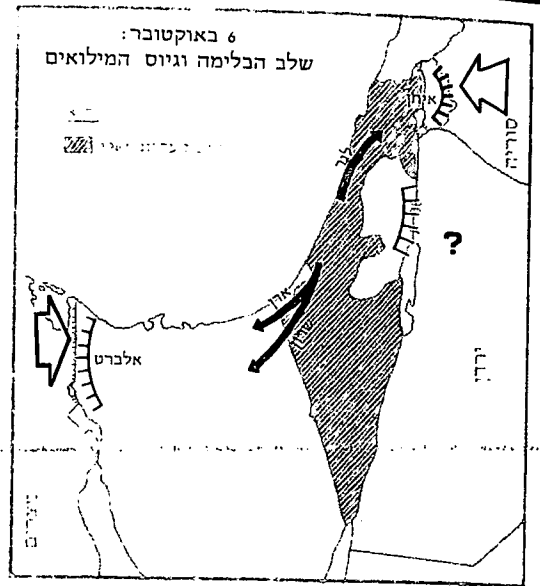
אור ל-20 באוקטובר החליט סאדאת "בלב שותת דם", כדבריו באגרתו לאסד, להיענות לקריאת המעצמות להפסקת אש. עד אז לא נעתר סאדאת ללחץ (בעיקר של ברה"מ) להפסיק את המלחמה, ולא זו מעמדתו זו הן לאחר ההתקפה הישראלית לעבר דמשק, הן לאחר כישלון ההתקפה המצרית ב-14 באוקטובר, והן משנתגלו לו ממדי הצליחה הישראלית ב-17 באוקטובר. המפנה חל ב-18 באוקטובר. ניסיונות מצריים. להכיל את ראש הגשר משני צדיו נכשלו. בשל כישלון זה ובשל הצעתו של הרמטכ"ל המצרי, שאדיל, ב-19 אוק' לפנות את הגדה המזרחית, הודח הלה מתפקידו.

מצב עניינים זה העמיד את סאדאת על "קרני דילמה", לאן יפנה צה"ל לעבר ארמיה 3, לעבר ארמיה 2, או לעבר קהיר? יתר על כן, הישגיו הצבאיים המוגבלים, אך המרשימים, שהושגו במילואים כבר בימים 6-8 באוקטובר הועמדו בסכנה מוחשית, בפעם הראשונה מאז פרצה המלחמה. ניסיונות אלה הובילו את סאדאת להחלטה לבקש הפסקת אש. זו לא מומשה ב-22 באוקטובר, ואז לחץ נשיא מצרים לבצעה בהקדם, לפני שתכותר ארמיה 3, או אף תושמד.

סמוך להחלטתו של סאדאת הפעילו ארצות הנפט הערביות את נשקן. ב-19 באוקטובר הטילה סעודיה חרם על משלוחי נפט לארה"ב. "נשק" זה לא הופעל במלחמת קודמות, ונראה כאילו היה זה הפעם חלק ממהלך מתואם. האמנם? בספרו של סאדאת אין כל עדות לכך. ניתוח כלכלי קר מצביע על כך, שלמעשה תפסו הסעודים "טרמפ" על המלחמה. בפועל, התלכד אינטרס כלכלי מובהק של מפיקות הנפט עם הפעילות הצבאית.

ההחלטות האסטרטגיות הישראליות

שמונה הן ההחלטות המרכזיות הישראליות במלחמת יום הכפורים: שלוש מהן (שהוכיחו רעו בימים 6-8 באוקטובר) עמדו בסימן נתוני הפתיחה וההפתעה, אך בה במידה בנטייה

לפעול בקווים כלליים של מתאר המלחמה, כפי שנחזה מראש. חמש ההחלטות הבאות (שהוכרעו בימים 9-19 באוקטובר) עמדו בסימן הרצון לסיים את המלחמה ובמיקוד הפעילות ההתקפית לחזית אחת בלבד. ההחלטות היו:

1. 6 באוקטובר – לא לבצע מתקפת מנע.
2. 7 באוקטובר – העלאת אוגדת פלד לגולן.
3. אור ל-8 באוקטובר – התקפת הנגד.
4. 9 באוקטובר – הפצצות בעומק סוריה.
5. אור ל-10 באוקטובר – התקפה לתוך סוריה.
6. 12 באוקטובר – המתנה לקרב השריון בסיני.
7. אור ל-15 באוקטובר – הצליחה.
8. 18 באוקטובר – המשך פעולה מראש הגשר.

מתקפת המנע

בשעות הבוקר של ה-6 באוקטובר פסק קבי"נט המלחמה, בניגוד לדעת הרמטכ"ל, שלא חבוצע מתקפת מנע אווירית בזירה הסורית – כנגד שדות תעופה, מערך הטילים וכוחות בקו – וזאת חרף ידיעות בטוחות על מלחמה. באמצעות ארה"ב העבירה ישראל שדר למדינות ערב בו הבהירה כי תימנע מפעולה כזו. קיסניג'ר אף הזהיר את ישראל מפעולה כזו.

ביסוד החלטה זו נצבו שני גורמים: א. עדיין שררה הנחה, כי ניתן למנוע את המלחמה, אשר כאמור לא הייתה רצויה לנו, ועל אחת כמה וכמה כאשר כוחות המילואים לא גויסו בפועל. ב. חשש שלא נקבל סיוע אמריקני במהלך הקרבות. בשלב זה ברור היה, שמעמסת ההגנה תהיה על כוחות סדירים קטנים, ואלה יישחקו בקרב בלימה קשה, עד להגעת כוחות המילואים.

העלאת אוגדת פלד

בבוקר ה-7 באוקטובר החליט הרמטכ"ל את ההחלטה האסטרטגית היחידה שלא בשיי תוף קבינט המלחמה, לפיה יש להעלות את אוגדת פלד לגולן, ומעט לאחר מכן להפנות את חיל האוויר לזירה זו.

עד להחלטה זו נראה היה לרמטכ"ל, כי למרות נתוני הפתיחה מתנהלת המלחמה על פי קווי המתאר שנחזה לפנינו: הכוחות הסדירים (הגם שנשחקו) השיגו הכלה של הכוחות התוקפים בסיני ובגולן, וכוחות המילואים זרמו לחזיתות. מצב עניינים זה אפשר להתחיל בהכנות להתקפות נגד. כ-7 באוקטובר בבוקר החל חיל האוויר לתקוף את מערך הטילים המצרי, על מנת להשיג עליונות אווירית. כתנאי מוקדם להשתתפותו בהתקפות נגד בקרב היבשה, לרבות ממערב לתעלה. הוראת הרמטכ"ל נבעה משינוי לרעה בהערכת כוח העמידה של כוחות פיקוד הצפון, עד כדי חשש לכיבוש הגולן על ידי הכוחות הסוריים.

בהמשך אותו יום הופעל חיל האוויר חליפות בשתי הזירות: בבוקר תקף את מערך הטילים במצרים והופנה לגולן; כ-1100 תקף את מערך הטילים הסורי; ובצהריים הופנה בחלקו נגד כוחות מצריים שנעו (כביכול) מזרחה.

באותו יום היה צה"ל נתון על "קרני דילמה", בעקבות חשש להתערבות כוחות ירדניים במערכה. לא ידענו או שהמצרים עומדים לעבור באותו יום לשלב "עצירה אופרטיבית"; נהפוך-הוא, הנחנו כי אלה ינצלו את מיעוט הכוחות מולם, וימשיכו בתנופת המתקפה לעבר המעברים.

מתקפת ה-8 באוקטובר

חרף התמונה הקשה לא קיבל קבינט המלחמה בערבו של ה-7 באוקטובר את הערכתו הפסימית של שר הביטחון והצעתו לסגת למעברים, והסמיך את הרמטכ"ל לבדוק את המצב בזירות ולהחליט על מתקפת נגד. ואמנם, לאחר שדן בתכניתו, במפקדה הקדמית של פיקוד הדרום, החליט הרמטכ"ל אור ל-8 באוקטובר לתקוף למחרת בגולן ובסיני.

שני גורמים עמדו ביסוד החלטה זו: א. הצטברות כוחות המילואים הייתה מהירה מהצפוי, למרות האלתור שבגיוסם (ואולי בגללו). ב. עדיין שלטה התחושה, כי תנופת המתקפה הערבית בסיני ובגולן לא נפסקה, ויש לבלמה.

בשלב זה עדיין תאמו ההחלטות את מתאר המלחמה. החלטת הרמטכ"ל דמתה לדעת אלו אשר במשחקי המלחמה צידרו בהתקפת נגד על כוחות ערביים, בטרם יתארגנו אלה להגנה או להמשך התקרמות. ההנחה הייתה, כי למחרת יתקוף צה"ל במסות של טנקים ובסיוע אווירי, ויטה את הכף במלחמה כולה.

העברת מרכז הכובד לגולן

ההחלטות בימים 9-11 באוקטובר עמדו בסיני מן העברת מרכז הכובד לגולן. כ-9 באוקטובר בר אישר קבינט המלחמה לרמטכ"ל להפי על את חיל האוויר בעומק סוריה כנגד מטרות כלכליות וצבאיות. הרקע להחלטה זו טמון באירועי היום הקודם: מתקפת הנגד של פיקוד הדרום נכשלה. בגולן נכנסה אוגדת פלד לקרב והיטתה את הכף, אך עדיין היו כוחות סוריים בעומק שטח הרמה. מעתה, ברור היה, כי לא ניתן להשיג הכרעה בשתי הזירות כאחת. על הכוחות בסיני (שעליהם מונה רב-אלוף בר-לב כמפקד חזית) הוטל להימנע מקרבות התקפה ושחיקה. אותו יום נעשו גם הכנות להקמת קו הגנה שני בגולן ובסיני. החל משלב זה שאפה ישראל לקצר את משך המלחמה. על רקע האמור לעיל ניתן להבין את הסלמת המלחמה על-ידי הכנסת חיל האוויר לעומק סוריה, הסלמה שעשויה הייתה לזרז הליכים בין-לאומיים להפסקת

המלחמה. על רקע זה ניתן גם לראות את ההחלטה שנתקבלה ב-10 באוקטובר, לתקוף בתוך שטח סוריה. על-ידי מתקפה זו ניתן היה להוציא את סוריה מהמערכה, וגם להרתיע את ירדן, שעד אז נמנעה מפעולה.

להחלטה על העברת מרכז הכובד לצפון, תרמו ללא ספק גם הישגי פיקוד הצפון בקרב ההגנה, המעבר המהיר להתקפת נגד וסילוק הסורים מהרמה עד ל-10 באוקטובר. בקבלת ההחלטה על התקפה הכריע הקבינט לצד הרמטכ"ל, בוויכוח שנשב בינו לבין סגנו אשר המליץ להימנע מלתקוף בגולן, ותחת זאת להעתיק את מרכז הכובד לסיני, להעביר לשם כוחות ולתקוף.

העברת מרכז הכובד לסיני

ב-12 באוקטובר, בטרם תקף כוח עיראקי באגפם הדרומי של כוחות פיקוד הצפון, החליט קבינט המלחמה להעביר את מרכז הכובד של המלחמה לסיני, לקדם מתקפת שריון מצרית צפויה, ולהתכונן למבצע צליחה. ברקע החלטה זו עמדו הגורמים הבאים:

1. רצון לקצר את המלחמה. שאיפה זו גרמה לישראל אף ליום השגת הפסקת אש ב-12 באוקטובר, אלא שזו לא נתממשה בשל התנגדות מצרים.
 2. תחושה כי כוחות פיקוד צפון מוצו את יכולתם בקרב ההתקפה, ולא יוכלו עוד להגיע להישגים משמעותיים.
 3. תחושה שחיל האוויר הגיע ל"קור ארום", שבתוך כמה ימים לא יאפשר השתתפות בקרב היבשה.
 4. ידיעה (שיורטה) על צליחת דיביויות השריון המצריות. ידיעה זו הכריעה בוויכוח בין מצדדי הצליחה למתנגדיה.
- אור ל-15 באוקטובר החליט קבינט המלחמה על ביצוע מבצע "אבירי לב" – צליחת התעלה במגמה לחייב את המצרים להסכים להפסקת אש. תרמה להחלטה זו לא במעט הצלחת קרב ה-14 באוקטובר, בו הושמדו, כאמור, כ-200 טנקים מצריים. באשרו את התכנית החזיר הקבינט את צה"ל למתאר המלחמה שצפה העברת המלחמה לגדה השנייה של התעלה על מנת להכריע במלחמה, אלא שבפועל נרחה שלב זה, מאחר שלא היה סיפק ביד חיל האוויר להשמיד את מערך הטילים נ"מ ב-17 באוקטובר, ובשל כישלון התקפת הנגד ב-8 באוקטובר.

18-22 אוקטובר

השבוע האחרון במלחמה, על פעולותיו והחלטותיו, עמד בסימן סיום מלחמה ולקראת סופו (מ-22 באוקטובר) בסימן הפסקת אש קרבה. כ-18 באוקטובר קיים מוצב הפיקוד העליון דיון ברמת האסטרטגיה-רבתית. היה זה הדיון הראשון בעצם ימי המלחמה בו נבחנו בפועל מטרות המלחמה. סגן הרמטכ"ל סבר, כי עד כה ניהל צה"ל מלחמה על עצם הקיום: כתוצאה

השלב

פעולה ישראל וערבית לפי מתאר המלחמה

העברת מרכז הכובד לגולן

החזרת מרכז הכובד לסיני

פעולה בלי"ש חול פוליטי

מבצע סיום המלחמה

מכך לא ני המלחמה הכ צבאי ולהנחי להגיע לסיני ארמיה 3, א במפרץ עמדת מיקוד כי חרף נתו המלחמה ב במצרים; ולו המקוריות ולחייב את וככך להימנ שהרמטכ"ל מניעת הישג עוד לפני ה שנתקבלה וא כרקע להח יש לראות: הצליחה אור הגעת כוחו שעוה, אולם זאת, המצרי עד לערב ה מכן לפגוע בו אולם הם ישראלים מ ערב ה-17 כוחות וסגר ממערב לאז הייתה – צו מראש הגשר כך היה ב-9 הרמטכ"ל ב לכיתור ארמ לעבר ארמיה

החלטות אסטרטגיות במלחמת יום הכיפורים

מועד	ישראל	ערבים	מעצמות
6/10	לא לבצע מתקפת מנע	לתקוף בסיני ובגולן, לבצע עצירה אופרטיבית בסיני	
7/10	להעלות את אוגדת פלד לגולן		
ליל 7-8/10	לתקוף נגד ב"8/10		
8/10		(כוח משלוח עירקי זו לסוריה)	כינוס ראשון של מוהב"ט
9/10	לתקוף מטרות אסטרטגיות בסוריה		
10/10	להעביר את מרכז כובד המלחמה לגולן		רכבת אווירית רוסית לסוריה
12/10	לבקש הפסקת אש; להתכונן לקרב שב"ס בסיני	מצרים - להקדים שלב ב'; (כוח עירקי תוקף באגף כוחות פיקוד צפון)	
ליל 14-15/10	לצלוח ב"15/10		רכבת אווירית אמריקנית לישראל
18/10	להמשיך לתקוף מראש הגשר	מצרים - להסכים להפסקת אש (חרם נפט סעודי)	
ליל 19-20/10			
22/10	להגיע לאגם המר		החלטת מוהב"ט 338
23/10	לבתר את ארמיה 3		
24/10	לכבוש את סואץ		החלטת מוהב"ט 339
25/10			כוננות גרעינית אמריקנית

• ניתוח ההחלטות המרכזיות ובעיקר בימים 6-8 באוקטובר יכול ללמד על מקום משחקי המלחמה וחשיבותם ביצירת מתאר המלחמה, ועל החשיבות העליונה בשילוב הדרג המדיני, לא רק במהלך המלחמה, אלא בדיונים ובמשחקים שלפניה.

• ההחלטות במלחמה הושפעו מאיכות החומר המודיעיני ויכולת ניתוחו על-ידי אנשי המודיעין והמפקדים. דוגמאות בולטות לכך - אי הידע על "העצירה האופרטיבית" המצרית ב-7 באוקטובר, ולעומתו ידע על צליחת הדיביזיות המצריות ב-12 באוקטובר.

• ויכוחים ודיונים הנם חלק אינטגרלי ואפילו חיובי במהלך מלחמה, אולם לא ביצועים חלקיים או אי ביצוע הוראות וכוונות דרג פיקוד, או דיווח לוקה, כפי שנתגלו במלוא הריפותם בקרב ה-8 באוקטובר בסיני ובמקרים אחרים. התנהגות כזו מעמידה בסימן שאלה כל החלטה ושיקול דעת של המטכ"ל.

• דומה שמעבר לכל שומה על מפקדים להיות מודעים לתיאוריה הצבאית הקלאסית, ויותר מכל למושג "חיכוך במלחמה" של קלאווביץ, אשר תמציתו קובעת, כי מה שקורה בשדה הקרב אינו דומה בהכרח לתכנון בחדר המלחמה. בקרב אנו פועלים בממד יוצר התנגדות (או כהגדרתו של פרופ' הרכבי: "האסטרטגיה הנה קונפליקט טיפ" וכל גורם, פעוט ערך לכאורה, עלול לשנות את פני המערכה.

הערות

1. הנחיות סאדאת לשר המלחמה מ-1 באוקטובר 1973 (סאדאת, סיפור חיי, עמ' 251-252).
2. שם, עמ' 199.

אותו יום הסכים סאדאת להפסקת אש. הסכמה זו היוותה תחילת "ספירה לאחור" לסיום המלחמה. כצד הישראלי, לעומת זאת, שררה הנחה, כי "שעון החול הפוליטי" אינו פועל בשלב זה, והפסקת אש, אם תחול, תתחיל לא לפני ה-22 באוקטובר. יתר על כן, ישראל לא שאפה עתה להשגתה.

ואכן, עד אור ל-22 באוקטובר נעו כוחות אוגדות ברן וקלמן דרומה בהתקדמות מחושבת ואיטית, תוך חיסול כוחות מצריים משהים ובסיסי טילים, כתנאי להשגת עליונות אווירית שתאפשר התקדמות מהירה יותר.

בבוקר 22 באוקטובר נתקבלה החלטת מועצת הביטחון 338 שקבעה, כי האש תיפסק בו ביום בשעה 18.52. משלב זה עמדו ההחלטות בסימן הרצון להשיג מקסימום הישגים עד סיום המלחמה. בשלב זה, לראשונה במלחמה, שלט חיל האוויר הישראלי שליטה מלאה במרחב הקרב היבשתי. כוחות פיקוד הדרום נדרשו למאמצים כדי להגיע לאגם המר, וההתקדמות הפכה למהירה משהייתה.

משלא נכנסה הפסקת האש לתוקף באותו ערב, הונעו הכוחות לכיתור ארמיה 3, ובבוקר 24 באוקטובר, סמוך לתחילת הפסקת האש השנייה, נעשה ניסיון כושל לכיבוש העיר סואץ.

בטבלה מרוכזת ההחלטות האסטרטגיות המרכזיות במלחמת יום הכיפורים, והעיון בה עשוי להמחיש את המפגש והעימות בין ההחלטות הישראליות והערביות. נמנעתי מלדרוך בטיב ההחלטות, ודי לי בהצבת העובדות המרכזיות וב"חיתוכי מצב". אסתפק בכמה הארות הנובעות מ"משחק המלחמה לאחור" שערכתי.

כך לא ניתן עוד להשיג את מטרות מלחמה המקוריות. דהיינו למנוע כל הישג באי ולהנחיל לאויב מפלה, ולכן יש לשאוף הגיע לסיום הקרבות, על-ידי מהלך לעבר רמיה 3, או פעולה כאגפים, כפורט סעיד ו כמפרץ סואץ, שיקנו לצד הישראלי מרת מיקוח טובה. לעומתו סבר הרמטכ"ל י חרף נתוני הפתיחה השגנו את מטרות מלחמה בסוריה, וכי ניתן להשיג גם מצרים; ולכן יש לשוב למטרות המלחמה מקוריות (השמדת צבא ושיפור קווים), לחייב את מצרים להסכים להפסקת אש כך להימנע גם ממלחמת התשה. מעניין והרמטכ"ל כלל במטרות המלחמה גם גיעת הישג מדיני, אם כי סעיף זה הושמט וד לפני המלחמה. רעת הרמטכ"ל היא ונתקבלה ואושרה על-ידי קבינט המלחמה.

כרקע להחלטת הרמטכ"ל ב-18 באוקטובר ש לראות את האירועים מאז החל קרב הצליחה אור ל-16 באוקטובר. התכנון חזה געת כוחות ישראלים לסואץ תוך 72 זעות, אולם גורמי "חיכוך" אופייניים מנעו את. המצרים לא עמדו על הצליחה ומהותה ד. לערב ה-16 באוקטובר. כשניסו לאחר וכן לפגוע בראש הגשר, נכשלו במאמציהם, וולם הם הצליחו לעכב מעבר כוחות שראליים משמעותיים לגדה המערבית, עד רב ה-17 באוקטובר, ובו בזמן הורמו וחות וסגרו את החלל הריק מכוחות ומערב לאזור הצליחה. משמעות הדבר זייתה - צורך בלחימה ישראלית לפריצה וראש הגשר, כדי להמשיך ולהתקדם. ואכן י היה ב-19 באוקטובר, היום בו הכריע ורמטכ"ל בעד שימת רגש על תנועה 'כיתור ארמיה 3, על פני התנועה צפונה 'עבר ארמיה 2.